

1982/83:104

Tisdagen den 22 mars

Kl. 15.00

1 § Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

2 § Enligt inkommet läkarintyg var *Lena Wallgren* sjukskriven under tiden den 21 mars–den 31 maj.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Ulla Voss-Schrader* (m) fr. o. m. den 22 mars skulle tjänstgöra som ersättare för *Lena Wallgren*.

3 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 24 mars–den 23 april för enskilda angelägenheter.

Stockholm den 21 mars 1983

Lennart Blom

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen anmälde att *Axel Wennerholm* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för *Lennart Blom*.

4 § Meddelande om svar på interpellationerna 1982/83:90 och 93

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag ber att få meddela att interpellationen av *Lars Tobisson* om statsupplånningens inverkan på räntenivån inte kommer att besvaras inom föreskriven tid. Datum för besvarande kommer att fastställas i samråd med interpellanten.

Jag vill också meddela att interpellationen av *Larz Johansson* om

*Om fjärde AP-
fondens aktieköp*

indelningen i kronofogdedistrikt kommer att besvaras måndagen den 2 maj.

5 § Svar på fråga 1982/83:312 om fjärde AP-fondens aktieköp

Anf. 2 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Lennart Pettersson har frågat mig om jag avser att förelägga riksdagen förslag till slopande av begränsningsregeln för fjärde AP-fonden vad gäller aktieköp.

Jag har erfarit att styrelsen för fjärde AP-fonden ämnar komma in med en skrivelse till regeringen som bl. a. tar upp detta ärende. Jag vill avvakta denna skrivelse innan jag tar ställning i frågan.

Anf. 3 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag vill säga att jag hade väntat mig ett klarare besked än det jag har fått.

År 1980 införde ju den borgerliga riksdagsmajoriteten den begränsningen att fjärde AP-fonden inte skulle få investera mer än maximalt 10 % av aktiernas röstvärde i ett och samma bolag. Från socialdemokratiskt håll vände vi oss mot denna begränsning, och vi har i olika motioner senare fullföljt dessa invändningar. Motionerna har dock avslagits av den borgerliga riksdagsmajoriteten.

Nu hade vi alltså en möjlighet att korrigera den linjen och upphäva diskrimineringen av fjärde AP-fonden.

Eftersom det här är en principfråga, är jag något förvånad över att man har anledning att avvakta vad styrelsen för fjärde AP-fonden har att säga i frågan. Såvitt jag förstår har fjärde AP-fondens styrelse fortfarande borgerlig majoritet. Den kan ju komma fram till uppfattningen att det är bra som det är, och då avser kanske finansministern att inte lägga fram något annat förslag.

Det hade varit bra om vi hade fått ett klart besked, att man vill upphäva fjärde AP-fondens diskriminering när det gäller aktieplaceringar. Dels är det en principiell fråga, men dels hade det också varit bra för de mindre och medelstora företagen, som behöver riskvilligt kapital. Här kommer man mycket snart att överskrida 10-procentsgränsen. I vissa fall har fjärde AP-fonden, när den ändå har velat hjälpa till, fått laborera med olika sämre lösningar. Det har varit fråga om att ta fram aktier med sämre röstvärde eller att köpa konvertibla skuldebrev, som man sedan inte kan omvandla till aktier, för då skulle man genast ha gått över 10-procentsgränsen.

Det har alltså varit praktiska problem, men i grunden är det en principiell fråga: Skall man diskriminera fjärde AP-fonden när det gäller aktieköp eller inte? Tidigare hade vi från socialdemokratiens sida den uppfattningen att man inte skulle göra det. Jag hade välkomnat ett klart besked från finansministern i dag på den punkten.

Anf. 4 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag beklagar om Lennart Pettersson är missnöjd med mitt svar, men jag har svårt att se hur jag skulle kunna gå honom till mötes. Uppenbarligen kommer AP-fondens styrelse att ha synpunkter på denna begränsningsregel. I AP-fondens styrelse sitter representanter för de stora löntagarorganisationerna. Om de skulle ha en annan uppfattning än styrelsen – jag känner inte till om det är borgerlig majoritet i denna styrelse eller ej – när det gäller konsekvenserna av den nuvarande begränsningsregeln och önskemålet att avskaffa den, utgår jag från att de kommer att ge regeringen detta till känna.

Jag tror, Lennart Pettersson, att det är bra om styrelsen för fjärde AP-fonden får redovisa sin uppfattning och sina erfarenheter innan regeringen tar ställning. Om vi inte kan ge oss till tåls de dagar eller veckor det tar innan denna skrivelse inkommer, kan man fråga sig varför vi har styrelser och varför styrelser skickar skrivelser till regeringen.

Jag har fullt förtroende för både regeringens och riksdagens vilja och intresse att diskutera principfrågan och den praktiska hanteringen av denna när vi väl är framme vid den tidpunkten.

Anf. 5 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Om finansministern i dag inte vill gå längre, vill jag fullfölja min fråga till honom. Jag borde rimligen kunna få ett svar på denna grundläggande fråga: Har finansministern en positiv grundinställning när det gäller att tillmötesgå de synpunkter som jag har fört fram i min fråga, dvs. att vi inte skall diskriminera fjärde AP-fonden vid köp av aktier i ett och samma bolag?

Eftersom finansministern hänger upp sin avvaktande inställning på en eventuell skrivelse från fjärde AP-fondens styrelse, vill jag ställa en andra fråga: Har finansministern någon uppfattning om när denna skrivelse kan inkomma till regeringen? När avser i så fall regeringen att komma till riksdagen med ett förslag till beslut i denna fråga?

Anf. 6 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Den grundläggande, principiella inställningen i denna fråga har den socialdemokratiska riksdagsgruppen gett uttryck åt i tidigare motioner. Jag har inte haft någon anledning att revidera min uppfattning på den punkten.

Anf. 7 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för detta sista, klarläggande svar. Jag har inga ytterligare synpunkter, utan avvaktar med intresse regeringens kommande förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

---

*Om åtgärder av
konsumentverket
mot vissa HSB-
föreningar*

6 § Svar på frågorna 1982/83:315 och 348 om åtgärder av konsumentverket mot vissa HSB-föreningar

Anf. 8 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat justitieministern vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att konsumentverket skall följa gällande lagstiftning.

Bertil Danielsson har frågat om justitieministern delar den uppfattning som KO-sekretariatet uppger ha, nämligen att gällande lag ej skall tillämpas med hänvisning till att den kan förväntas att ändras.

Frågorna har ställts mot bakgrund av två ärenden hos konsumentverket om s. k. hembudsskyldighet vid försäljning av bostadsrätter.

Frågorna har överlämnats till mig. Jag väljer att besvara dem i ett sammanhang.

Jag vill erinra om den arbetsfördelning som enligt regeringsformen råder mellan regering och myndigheter. Våra ämbetsverk har en självständig ställning och skall utan inblandning av regeringen fatta beslut i enskilda ärenden. Några åtgärder av det slag som Kerstin Ekman efterlyser får alltså inte förekomma.

Beträffande de två ärenden som har gett upphov till frågorna har jag inhämtat från konsumentverket att de är under beredning och sålunda inte avslutade. Mot denna bakgrund framstår det som olämpligt att jag skulle ge till känna en uppfattning när det gäller den fråga som Bertil Danielsson har ställt.

Anf. 9 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

När man läser det TT-meddelande som var anledningen till min fråga måste den enda reaktionen vara: sådana här upprörande fall av rättsövergrepp får inte förekomma. Lagen om förbud mot hembudsskyldighet antogs av riksdagen så sent som i våras. Det måste stå helt klart att myndigheter skall följa gällande lag. Bara tanken att man med hänvisning till ett uttalande av statsråd eller annan enskild beslutsfattare skulle kunna underlåta att pröva eventuell överträdelse av gällande lag är skrämmande.

Jag är väl medveten om den arbetsfördelning som råder mellan regering och myndighet, men det måste vara ställt utom all diskussion att regeringen vid klara rättsövergrepp skall tillhålla myndigheten att följa gällande lag. Det är därför förvånande att statsrådet tydligen kommer att vara passiv.

Anf. 10 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Även jag vill tacka för svaret.

Anledningen till att jag ställde frågan var, liksom uppenbarligen för Kerstin Ekman, att konsumentverket via TT hade givit en uppfattning till känna som var förvånande. Konsumentverket hade vägrat att ingripa mot det bostadsrättsföretag som tillämpar en regel som är olaglig.

Jag kan citera helt kort ur TT-meddelandet: "Konsumentverket tänker

inte ingripa mot HSB." Mot den bakgrunden är det förvånande att finansministern nu säger att ärendet fortfarande bereds inom konsumentverket. Man kan kanske därav tro och dra slutsatsen att konsumentverket med anledning av de frågor som har ställts i riksdagen har ändrat uppfattning. Och i det hänseendet har våra frågor givit avsedd effekt.

Jag tycker emellertid att det är angeläget att statsrådet ger en uppfattning till känna, inte enbart mot bakgrund av det här aktualiserade ärendet, utan rent principiellt. Om en lag gäller skall den också tillämpas fullt ut. Även om ett annat statsråd låter antyda att en förändring kan ske, tror jag att det vore välgörande om finansministern här i dag klart kunde uttala att så länge en lag gäller skall den också tillämpas fullt ut. Jag vore mycket tacksam om finansminister Feldt ville göra det tillkännagivandet här i dag.

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tyckte mig höra att Kerstin Ekman vidhåller att det är regeringens uppgift att ingripa om en myndighet eller statstjänsteman skulle antas ha gjort något som strider mot lag, författning eller tjänsteinstruktion. Men det måste vara Kerstin Ekman bekant att vi har ett väl utbyggt system för sådana fall i Sverige – det är justitieombudsmannen och justitiekanslern som i sådana fall har att agera, inte regeringen.

Beträffande Bertil Danielssons fråga om jag anser att gällande lag skall följas vill jag säga att jag betraktar den som retorisk. Det är självklart att gällande lag skall följas.

Det aktuella läget i konsumentverket är nu att det där finns två ärenden som gäller regler om hembud vid överlåtelse av bostadsrätt. Jag vidhåller att dessa ärenden, enligt de upplysningar som har lämnats mig, är under beredning. Konsumentverket kommer att ta ställning till – det skall tydligen ske inom en snar framtid – huruvida avtalsvillkorslagen är tillämplig och om ärendena skall föras vidare till marknadsdomstolen. Jag har uppfattningen, vilket också framgår av mitt svar, att det inte ankommer på regeringen att ingripa och påverka handläggningen av ett enskilt ärende i något ämbetsverk.

Anf. 12 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det ytterligare klarläggande som här har gjorts. Jag kan dock inte underlåta att peka på vad svaret innehöll, nämligen ett uttalande om att finansministern mot den redovisade bakgrunden finner det olämpligt att ge till känna en uppfattning. En uppfattning har nu ändå framkommit, och jag tycker det är välgörande att finansministern här i riksdagen har uttalat att gällande lag skall tillämpas. Därmed har den här lilla debatten om dessa frågor fått avsedd effekt.

---

*Om åtgärder av
konsumentverket
mot vissa HSB-
föreningar*

Tisdagen den
22 mars 1983

*Om taxerings-
revisioner som
ett medel att erhåll-
la uppgifter om
banktillgodo-
havande m. m.*

Anf. 13 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talmän! Också jag är glad att statsrådet slagit fast att vi skall fortsätta att följa gällande lag. I det här fallet är lagen entydig. Den säger nämligen att hembudsskyldighet icke får förekomma.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1982/83:325 om taxeringsrevisioner som ett medel att erhålla uppgifter om banktillgodohavande m. m.

Anf. 14 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talmän! Lennart Blom har frågat mig om jag finner det godtagbart att taxeringslagens möjlighet till taxeringsrevision av taxeringsmyndigheterna utnyttjas för att av bankerna erhålla uppgifter som hittills på andra grunder icke visat sig möjliga att erhålla.

Lennart Blom har ställt sin fråga mot bakgrund av ett besvärärende, som har initierats av länsstyrelsen i Östergötlands län och som f. n. ligger för prövning hos regeringen. Jag vill inte föregripa det ärendets avgörande, men anser mig ändå kunna ge följande upplysningar.

Taxeringslagen anvisar tre olika vägar för taxeringsmyndigheterna att erhålla upplysningar om skattskyldigas tillgodohavanden i och ränteinkomster från bank. Enligt 39 § är banken skyldig att efter anmaning lämna uppgifter om namngiven skattskyldig. Vidare kan banken enligt 40 § åläggas att lämna uppgifter rörande personer som inte namngivits av skattemyndigheterna. I detta fall krävs ett beslut av riksskatteverket, som också bestämmer i vilken omfattning och ordning som uppgifterna skall lämnas. Möjligheten enligt 40 § har använts åtskilliga gånger genom åren för landsomfattande kontrollaktioner.

Den tredje vägen utgörs av skattechefens möjlighet att enligt 56 § efter beslut om taxeringsrevision hos bank få tillgång till bankens handlingar rörande verksamheten och därmed till uppgifter om insättares inestående bankmedel och ränteinkomster. Till skillnad mot de två andra vägarna saknar den sistnämnda detaljregler om hur långt bankens skyldighet att medverka sträcker sig.

Att få fram uppgifter om ränteinkomster m. m. genom taxeringsrevision hos bank är enligt min mening inte mindre godtagbart än genom att utnyttja något annat sätt som författningarna erbjuder. Det har emellertid från skilda håll gjorts gällande att bestämmelserna i 56 § om taxeringsrevision inte skulle vara tillämpliga vid en generell taxeringskontroll, dvs. en kontroll omfattande praktiskt taget alla insättare i en bank. Det kan anföras skäl för en sådan tolkning. Sålunda har 56 § avfattats med tanke på en helt annan teknik för kontroll än som är tillgänglig i dag. Vidare ger taxeringslagen genom 39 och 40 §§ specialbestämmelser om bankers skyldighet att lämna uppgifter om räntebetalningar.

Den tveksamhet som sålunda finns vid tolkningen av 56 § bör enligt min

mening undanröjas. Jag har därför för avsikt att låta se över bestämmelserna, så att de klart tillgodoser behovet av generella kontrollinsatser.

Nr 104

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Om antalet platser
vid universitet
och högskolor*

Anf. 15 LENNART BLOM (m):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret på min fråga. I allt väsentligt är det ju ett positivt svar, så till vida att finansministern vitsordar att här föreligger ett problem med olika tolkningar. Slutsatsen, nämligen att den tveksamhet som kan finnas bör undanröjas, är givetvis välkommen, och jag tackar för att finansministern här har framfört den. Det är mot den bakgrunden kanske inte så stor idé och inte heller särskilt konstruktivt att vi diskuterar vissa formuleringar i svaret i övrigt.

Jag delar för min del inte den uppfattningen att en taxeringsrevision av den här typen över huvud taget är ett godtagbart sätt att få fram uppgifter om ränteinkomster m. m., därför att syftet med en sådan taxeringsrevision måste ju vara något annat. Vad som verkligen är litet delikat är att man i detta besvärsärende har velat utnyttja de möjligheter som datatekniken ger för att få fram dessa uppgifter. Det har datainspektionen gått emot, och så får man ett besvärsärende. Vad som händer konkret är faktiskt att en ambitiös skatteförvaltning i stället tar på sig en annan hatt och går till banken och säger: God dag, det är taxeringsrevision. Jag skall be att få se alla uppgifter ni har om insättare. – Det var det som min fråga vände sig emot.

Jag tror att det är mycket angeläget att den genomgående skärpning av skattekontrollen som äger rum på olika vägar sker på ett sådant sätt att den inte innebär vad som på den tiden då jag studerade kallades för "détournement de pouvoir". Det kanske fortfarande kan vara bekant åtminstone för litet äldre ledamöter av denna kammare vad det innebär. Man får alltså enligt min mening inte använda en bestämmelse som är avsedd för något annat för att skaffa sig en favör, inte ens om man är högste skattechef i ett län.

Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1982/83:276 och 333 om antalet platser vid universitet och högskolor

Anf. 16 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig om jag anser en uppgift riktigt som Sveriges förenade studentkårer (SFS) lämnat om antalet nybörjarplatser i högskolan.

Rune Rydén har frågat mig hur jag förklarar SFS:s siffror och om jag anser att möjligheterna till fördjupningsstudier och individuell anpassning av studierna försämras mot bakgrund av den minskning som föreslagits av anslaget till lokala och individuella linjer och enstaka kurser.

Jag besvarar båda frågorna i ett sammanhang.

SFS har jämfört planeringsramarna för budgetåret 1982/83 med de

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Om antalet platser
vid universitet
och högskolor*

planeringsramar för budgetåret 1983/84 som föreslås i budgetpropositionen. SFS har kommit till slutsatsen att förslagen innebär en minskning av antalet nybörjarplatser med 2 300.

Som redovisas i budgetpropositionen innebär mina förslag för budgetåret 1983/84 en nettoökning med ca 700 nybörjarplatser i förhållande till den utbyggnadsplan för den grundläggande högskoleutbildningen som presenterades för riksdagen i föregående års budgetproposition. Denna plan har ju kommit till för att möta behovet av yrkesinriktad högskoleutbildning hos ungdomsstuderande. Den nettoökning jag talar om avser i enlighet härmed – på samma sätt som den ökning min företrädare talade om i fjolårets budgetproposition – reellt nytillkommande nybörjarplatser på allmänna och lokala utbildningslinjer.

SFS har i sin jämförelse innefattat också enstaka kurser. Den minskning som skett på anslaget till dessa kurser har sin grund i följande förhållande.

Med utgången av kalenderåret 1983 upphör rätten att fullfölja studier enligt 1969 års studieordning för de filosofiska fakulteterna. Hösten 1981 var en tredjedel av alla registrerade på enstaka kurser studerande enligt äldre studieordning. När rätten till förtur upphör och dessa studerande får konkurrera på samma villkor som nya studerande, finns det anledning anta att efterfrågan på enstaka kurser inom det område som svarar mot de tidigare filosofiska fakulteterna minskar. Som jag anfört i budgetpropositionen räknar jag med att anslagsminskningen skall påverka utbildningsutbudet i första hand på grundläggande nivå inom sådana ämnesområden vid de f. d. filosofiska fakulteterna som har ett stort antal studerande. Minskningen är alltså inte avsedd att påverka möjligheterna till fördjupningsstudier eller till individuell anpassning av studierna. Jag utgår från att de myndigheter som har att fatta beslut om fördelningen och användningen av medel för enstaka kurser tar hänsyn till detta.

Jag erinrar om att den föreslagna besparingen innebär att drygt 800 årsstudieplatser av totalt närmare 36 000 dras in, alltså något mer än 2 % av den totala kapaciteten på enstaka kurser.

Anf. 17 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Eftersom Kenth Skårvik inte har möjlighet att ta emot svaret ber jag på hans vägnar att få tacka för detta.

Vi har ju f. n. växande ungdomskullar, och därför har det i riksdagen rått enighet om att vi behöver öka antalet platser i högskolan. Det framgick också av budgetpropositionen att det var utbildningsministerns avsikt. Därför blev många av oss ganska överraskade när Sveriges förenade studentkårer publicerade en statistik över planeringsramarna och där påvisade att i stället för de 700 nya platser som utbildningsministern nämner i budgetpropositionen planeringsramarna i själva verket minskar med 2 380 platser.

Den fråga som Kenth Skårvik ställde gällde alltså om de här beräkningarna från SFS:s sida var riktiga. Jag tolkar svaret så, att utbildningsministern erkänner att uppgifterna från SFS:s sida är riktiga.

Den här neddragningen av de enstaka kurserna kommer ju framför allt att drabba språkstudierande och vissa andra studerande, som läser framför allt humanistiska ämnen. Jag tror att statistiken visar att i dag nio av tio språkstudierande läser på enstaka kurser. Det här får alltså ganska allvarliga konsekvenser för språkämnena eller för humaniora i allmänhet.

Jag tycker att det här är ganska bekymmersamt. Min egen bedömning är väl att det kanske hade varit klokare att hålla inne några av de miljoner som satsats på forskning till förmån för grundutbildningarna på denna sektor. Nu är det kanske litet för sent att rätta till detta. Jag kan väl erkänna att jag själv när jag läste budgetpropositionen inte var på det klara med att effekterna var just de här. Jag beklagar det. Det är möjligt att man kan justera detta i utbildningsutskottet eller ett kommande år. Jag tycker att det är viktigt att vi nu fått ett klarläggande av att den statistik som SFS tagit fram är riktig. Jag tycker att det är bekymmersamt att besparingarna i så stor utsträckning kommer att gå ut över humaniora, särskilt språken.

Anf. 18 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Låt mig inledningsvis konstatera att statsrådet inte med ett enda ord säger att SFS beräkningar är felaktiga, vilket jag tycker är mycket intressant att notera. Det är med oro som man ute på universiteten ser fram emot det kommande verksamhetsåret.

Statsrådets argument att man i och med utgången av 1983 upphör med rätten att få fullfölja studier enligt 1969 års studieordning för de filosofiska fakulteterna stämmer enligt min uppfattning ganska dåligt, om man jämför budgetpropositionen med vad som sägs i UHÄ:s petita.

I budgetpropositionen står: "Enligt den redovisning UHÄ har lämnat i sin anslagsframställning var hösten 1981 ca en tredjedel av alla registrerade på enstaka kurser sådana studerande" – dvs. studerande enligt den äldre studieordningen. Detta står att läsa i budgetpropositionen 1982/83 bil. 10, s. 381.

Detta avsnitt är egentligen hämtat ur UHÄ:s petita för 1983/84 på s. 22. Om man läser vidare i UHÄ:s anslagsframställning finner man dock att ämbetet säger: "En sådan utveckling" – att studerande enligt 1969 års ordning försvinner – "pekar mot en något minskad efterfrågan på kurser svarande mot tidigare utbildning inom de filosofiska fakulteterna. Å andra sidan kan en viss ökning av efterfrågan på kurser tänkas i samband med den s. k. ungdomspuckeln."

En fråga som man kan ställa i dessa sammanhang är om statsrådet tänkt på de konsekvenser som det kommer att få för de ungdomsstuderande som kommer till högskolan i samband med den här ungdomspuckeln.

Vidare är det ju så att detta anslag till enstaka kurser har haft och har stor betydelse för uppbyggnaden av de små och nya högskolorterna. Av det skälet förvånar mig nedskärningen, eftersom den drabbar de här orterna, orter som bör ligga statsrådet mycket varmt om hjärtat. Vidare drabbar de här nedskärningarna de enstaka kurserna inom det gamla fil. fak.-området,

Tisdagen den
22 mars 1983

*Om antalet platser
vid universitet
och högskolor*

och en stor del av dessa kurser – tre fjärdedelar – tillhör ämnesområden som leder fram till forskarutbildning. Knappt 50 % av kurserna är s. k. kurser på A-nivå, och resten är kurser över A-nivån.

Jag tror att de som hårdast kommer att drabbas är ungdomarna. På ett ställe i propositionen sägs det ju att man skall satsa på just fortbildning och vidareutbildning. Därmed skulle kurserna på B-, C- och D-nivåerna exkluderas. Kvar finns alltså kurserna på A-nivån.

Anf. 19 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag bestrider inte SFS statistik över det totala antalet platser inom högskolan. Vad man däremot brukar resonera om när det gäller jämförelser år från år – eller som i det här fallet mellan vad som sägs i den tidigare budgetpropositionen och vad som sägs i årets budgetproposition – är antalet platser för allmänna och lokala linjer. De facto är det här fråga om en ökning med ungefär 700 platser. Det är det som vi har uttalat oss om i budgetpropositionen och som även nämns i svaret. Vi resonerar på precis samma sätt som Jan-Erik Wikström gjorde när han var utbildningsminister.

De enstaka kurserna gäller ju inte bara nybörjare. Det är inte underligt att vi tog fasta på vad som sagts, att en så stor andel som en tredjedel av de studerande på enstaka kurser studerade enligt äldre studieordning. Eftersom dessa inte längre skall få förtur, finns det anledning att tro att den studerandegruppen kommer att minska i omfattning. Mot den bakgrunden ansåg vi det vara försvarligt att göra neddragningar när det gäller enstaka kurser med ungefär 2 %, och så har alltså skett.

Anf. 20 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vet mig inte ha medverkat till någon motsvarande nedskärning av de enstaka kurserna tidigare. Nu har vi emellertid fått klarlagt att SFS statistik är riktig. Jag tycker att den kunde ha redovisats på ett annat sätt i budgetpropositionen.

Om man gör en besparing, är det lika bra att öppet redovisa den för riksdagen och att ange vilka konsekvenserna blir. Ett sådant agerande måste ju vara "snyggare" än att SFS skall behöva räkna ut antalet platser.

Vad jag personligen mest av allt beklagar, bortsett från det faktum att ett stort antal ungdomar utestängs från högskolestudier, är att humaniora och framför allt språkutbildningen så ensidigt drabbas. Jag hoppas på en korrigering så småningom i det avseendet.

Anf. 21 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lena Hjelm-Wallén för bekräftelsen att SFS statistik är riktig. Det är bara att beklaga att många studerande kommer att drabbas.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga till Lena Hjelm-Wallén: Hur stämmer detta överens med den socialdemokratiska intentionen att den totala antagningskapaciteten skall upprätthållas när det gäller högskolan? Så sent

som för ett år sedan framfördes ju en sådan inriktning i den socialdemokratiska utbildningsmotionen. SFS statistik är som sagt riktig, och den visar att den totala antagningskapaciteten kommer att bli mindre i det här fallet. Jag skulle därför vilja fråga Lena Hjelm-Wallén: Hur ser statsrådet på dessa två olika förhållanden?

Anf. 22 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Vad vi har försökt att göra är att upprätthålla och även öka antalet nybörjarplatser på allmänna linjer. Vi har lyckats, och det är jag glad över.

Däremot har vi i budgetpropositionen redovisat en minskning när det gäller antagningen till enstaka kurser. Det är ingenting som har uppdragats på ett senare stadium, utan det framgår mycket tydligt om man läser vad som står på s. 457 i budgetpropositionen. Vi redogör exakt för hur mycket det rör sig om, nämligen 824 årsstudieplatser. Det innebär en kostnadsminskning på 7 milj. kr.

I det sammanhanget vill jag att de myndigheter som fortsättningsvis skall handlägga de här frågorna skall veta att de små ämnena inte borde drabbas. I första hand skall det här gälla sådana ämnesområden vid de tidigare filosofiska fakulteterna som har ett stort antal studerande.

Anf. 23 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Statsrådet säger att hon är glad över att ha lyckats upprätthålla antalet antagningsplatser på de allmänna linjerna men beklagar att antalet på de enstaka kurserna har minskat. Och så nämner hon de 824 platser som skulle innebära en besparing på 7 milj. kr.

Men, herr talman, vi har tidigare kommit överens om att SFS beräkningar är riktiga, och där talar man om 2 534 platser. Det blir alltså ett helt annat genomslag på de olika orterna.

Det är vidare helt klart, som redan framhållits, att detta kommer att drabba framför allt de samhällsvetenskapliga och humanistiska fakulteterna mycket hårt – inte bara för dem som går på forskarutbildning utan också för dem som påbörjar utbildning inom dessa områden. Där består utbildningarna i stor utsträckning av enstaka kurser. Jag tycker därför att det finns anledning för statsrådet att se över detta förhållande.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1982/83:327 om avvecklingen av systemet med långtidsförordnade handledare vid vissa lärarutbildningar

Anf. 24 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Birger Hagård har frågat mig vilka budgetmässiga konsekvenser ett nytt avtal för handledarna inom lärarutbildningen får. Vidare har Birger Hagård frågat om min uppfattning om att riksdagens beslut om en

*Om avvecklingen
av systemet med
långtidsförordnade
handledare vid
vissa lärar-
utbildningar*

Tisdagen den
22 mars 1983

*Om avvecklingen
av systemet med
långtidsförordnade
handledare vid
vissa lärar-
utbildningar*

besparing åsidosätts genom ett sådant avtal.

Efter förslag i 1981/82 års budgetproposition beslutade riksdagen att – som en besparing – systemet med långtidsförordnade handledare vid vissa lärarutbildningslinjer skulle avvecklas fr. o. m. budgetåret 1982/83. Handledning vid dessa linjer skulle således utföras endast av korttidsförordnade handledare. Besparingen beräknades till ca 19 milj. kr.

Regeringen utfärdade i enlighet härmed den 17 juni 1982 en förordning som bl. a. innebär att det fr. o. m. läsåret 1982/83 endast finns korttidsförordnade handledare vid lågstadielärlinjen, mellanstadielärlinjen, folkhögskollärlinjen, ämneslärlinjerna och speciallärlinjen.

Arvodet till handledare i lärarutbildning bestäms genom avtal mellan statens arbetsgivarverk (SAV) och huvudorganisationerna. Det senaste avtalet om arvoden löpte ut den 31 december 1982, och i sedvanlig ordning har förhandlingar ägt rum om ett nytt avtal. En slutlig uppgörelse har nu nåtts i frågan, men något avtal har ännu inte underställts regeringens prövning. I detta läge anser jag det principiellt olämpligt att diskutera olika konsekvenser av ett avtal.

Anf. 25 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga, som alltså har två olika dimensioner.

Om det avtal som – låt mig uttrycka det så – är på väg att träffas skulle innebära att man går ifrån riksdagens beslut 1981, kommer detta naturligtvis att få såväl budgetmässiga som andra konsekvenser, inte minst rent konstitutionella.

Uppgörelsen betecknas av motsidan, arbetstagarparten, dvs. TCO-S och Sveriges lärarförbund, som en fullständig framgång. I de informationer som utgått från Sveriges lärarförbund säger man att de avtalsförmåner som gällt t. o. m. juni 1982 för långtidsförordnade handledare skall utgå fr. o. m. den 1 januari 1983 till det antal handledare som motsvarar andelen långtidsförordnade handledare 1981/82. Det förutsätts, när det gäller de handledare som berörs av det åsyftade avtalet, att samma villkor i fråga om arbetsuppgifter, omfattning och ansvar, som tidigare förutsatts beträffande långtidsförordnade handledare, skall gälla. Man säger också att statens arbetsgivarverk således har bifallit TCO-S ursprungliga yrkande i dess helhet, vilket innebär att systemet med långtidsförordnade handledare ej skulle avskaffas i vad gäller de materiella förmånerna. Denna inställning har hela tiden utgjort grunden för TCO-S ståndpunkt.

Slutligen sägs också i det här sammanhanget: Under förhandlingarnas gång har Sveriges lärarförbund och TCO-S utarbetat och inlämnat yrkanden om arvode och nedsättning, i den händelse riksdagens beslut om endast en typ av handledare skulle kvarstå. Denna förutsättning har nu ändrats genom arbetsgivarverkets bud och den träffade överenskommelsen.

Av detta drar jag slutsatsen att arbetsgivarverket i allt har gått med på TCO-S och Sveriges lärarförbunds krav, vilket alltså innebär en återgång till status quo. Jag måste då fråga utbildningsministern om arbetsgivarverket har

förhandlat utan regeringens kännedom. Anser utbildningsministern, i likhet med TCO-S, att den här uppgörelsen är en fullständig framgång för organisationen och att den följaktligen skulle innebära en återgång till situationen sådan den var 1981/82 och att den därmed skulle strida mot riksdagens fattade beslut?

Det vore kanske angeläget att först diskutera de frågorna för att sedan eventuellt återkomma.

Anf. 26 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag sade redan inledningsvis att jag inte nu kan diskutera det konkreta ärende som Birger Hagård tar upp. I synnerhet vill jag inte diskutera vad den ena parten anför i detta ärende.

Däremot vill jag allmänt säga att riksdagens beslut om medelsanvisning till skilda ändamål grundar sig på vissa organisatoriska förutsättningar. Ett sådant beslut kan naturligtvis innebära en besparing. Avtal kan dock slutas mellan arbetsmarknadens parter om förmåner som innebär att medelsanvisningen måste ökas i förhållande till vad som beräknats av regering och riksdag. Om en sådan ökning motsvarar den gjorda besparingen är det naturligtvis inte tillfredsställande. Därför drar jag den slutsatsen att det är viktigt att stor omsorg ägnas frågan huruvida ett riksdagsbeslut påverkar förmåner som är bundna av avtal, eller om det på annat sätt kan medföra avtalsmässiga komplikationer.

Anf. 27 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag tackar för utbildningsministerns synpunkter.

Det är väl alldeles givet att ett riksdagsbeslut är ett riksdagsbeslut. Det kan inte utan vidare åsidosättas. Här har man uppenbarligen från Sveriges lärarförbund förfarit – som man också har gjort i andra sammanhang – på ett ganska militant sätt. Man har hotat med konflikt, och i det här fallet har arbetsgivarverket fallit undan.

Man kan också konstatera att två andra organisationer, Facklärarförbundet och Lärarnas riksförbund, har valt att ligga mycket lågt. Alldeles oavsett organisatoriska eller andra komplikationer finns det ingen som helst anledning för regeringen att i det här sammanhanget falla undan och åsidosätta det beslut som fattats av riksdagen.

Jag vill fråga om utbildningsministern, i det läge som nu har uppstått, är beredd att se till att regeringen inte godkänner den uppgörelse som har träffats.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om avvecklingen
av systemet med
långtidsförordnade
handledare vid
vissa lärar-
utbildningar*

Tisdagen den
22 mars 1983

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om arbetslöshets-
ersättning till
deltidsarbetande*

*Om ökad syssel-
sättning av ung-
domar inom turist-
sektorn*

10 § Meddelande om svar på interpellationerna 1982/83:83 och 88

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag kommer att besvara Ivar Franzéns och Sven Henriçssons interpellationer måndagen den 11 april.

**11 § Svar på fråga 1982/83:313 om arbetslöshetsersättning till deltid-
arbetande**

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Erik Olsson har frågat mig om jag anser att en deltidssarbete-
tande skall få ersättning från arbetslöshetskassa.

Arbetslöshetsersättning får utgå till en deltidssarbete om han eller hon
tidigare har arbetat i större omfattning än i deltidssarbete. Ersättningen får i
sådant fall normalt utgå under högst 50 dagar. Om det finns särskilda skäl får
denna ersättningsperiod förlängas till vad som gäller i övriga fall.

När man bedömer en deltidssarbete-
tandes rätt till ersättning, skall man också
pröva om deltidssarbetet hindrar den arbetsökande att ta annat lämpligt
arbete i den omfattning som han eller hon söker. Om så är fallet, anses
vederbörande inte stå till arbetsmarknadens förfogande och ersättning utgår
då inte.

Arbetsmarknadsdepartementet har fått förslag om ändringar i bestämmel-
serna för ersättning vid deltidssarbete. Dessa förslag bereds f. n. tillsammans
med en rad andra frågor som berör arbetslöshetsersättningarna.

I det fall som Erik Olsson hänvisar till är det så att personen i fråga har
tackat nej till erbjudet heltidssarbete på grund av sin bisyssla som
brandman.

Talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren
och förklarade överläggningen avslutad.

**12 § Svar på fråga 1982/83:321 om ökad sysselsättning av ungdomar
inom turistsektorn**

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen har
vidtagit eller avser att vidtaga för att öka antalet ungdomssysselsatta inom
turistsektorn.

Mot bakgrund av de förslag som Sveriges turistråd redovisade för
representanter för regeringskansliet den 24 november 1982 har regeringen i
propositionen om utvecklingen i Norrbotten föreslagit att kursstyrelsen i
Norrbottens län skall få möjlighet att själv fastställa läroplaner för
turistutbildning inom arbetsmarknadsutbildningen. Regeringen har också
föreslagit att särskilda medel skall anvisas för ändamålet under en försökstid
på tre år.

Anf. 31 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Det är uppenbart att den arbetslöshet vi f. n. har, med 155 000 människor utan jobb – 20 000 fler än för ett år sedan, varav 4 000 fler är ungdomar – är otillfredsställande.

Varje åtgärd som syftar till att hålla nere dessa siffror måste tas till vara. Turistsektorn öppnar sådana möjligheter. Det börjar vara populärt att turista i Sverige igen. Svensk turism är på frammarsch. Enligt Sveriges turistråd sysselsätts ca 100 000 inom turistnäringen. Inom näringen finns stor ledig kapacitet. Satsningar på turism ger snabbt effekter utan krav på omfattande investeringar.

Turistnäringen är vidare en typisk småföretagarnäring, varav följer att man därmed kan nå decentraliserad sysselsättningseffekt och stärka sysselsättningen i glesbygden. Turismen är dessutom unik så till vida att en åtgärd för att öka turistandet inom landet ger dubbel effekt på bytesbalansen.

Det var därför riktigt och logiskt att den tidigare regeringen gav turistrådet i uppdrag att lämna förslag till olika åtgärder som kunde leda till ökad sysselsättning inom turistsektorn, särskilt bland ungdomen. Det hade varit riktigt och logiskt om den nya regeringen snabbt hade följt upp det och omsatt förslaget, som Sveriges turistråd den 24 november förra året framlade, i hela dess vidd i konkreta åtgärder.

Jag noterar att regeringen tagit ut vissa delar av förslaget och startat med dem. Här hade man naturligtvis anledning att vänta sig en helt annan handlingskraft och bredd i förslagen från den socialdemokratiska regeringen, mot bakgrund av den kritik som riktades mot den tidigare regeringen när det gällde just sysselsättningsfrågorna. Med anledning härav skulle jag vilja fråga arbetsmarknadsministern om regeringen är beredd att gå vidare i den åtgärds katalog som turistrådet har presenterat och om regeringen också är beredd att avsätta de medel som måste till för att det här skall kunna genomföras.

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Apropå de allmänna inledande orden från Agne Hansson om sysselsättningsproblemen över huvud taget i landet vill jag erinra om att den nuvarande regeringen gjort olika arbetsmarknadspolitiska insatser för drygt 50 000 personer fler än vad som skedde under förra året.

Som framgick av mitt svar har vi behandlat framställningen från turistrådet på ett positivt sätt genom att i det speciella paket som föreslagits för Norrbotten ta med den här biten. Turistrådet hade föreslagit en försöksverksamhet i flera län – det är riktigt. Nu har vi antagit förslaget när det gäller Norrbottens län och börjar där.

Jag vet att turistrådet arbetar vidare och kanske så småningom kommer med ytterligare förslag till regeringen, och dem får vi då ta upp och diskutera.

Vi håller även på och bedömer andra funderingar som finns om åtgärder för att ytterligare bredda insatserna för ungdomar. Vi hoppas kunna redovisa

Om ökad sysselsättning av ungdomar inom turistsektorn

Tisdagen den
22 mars 1983

*Om ökad syssel-
sättning av ung-
domar inom turist-
sektorn*

en del av de förslagen senare under våren.

Låt mig sedan säga att vi dessutom väntar ett förslag från rekreatjonsbe-
redningen om ökade insatser inom turismen. Totalt sett kan man alltså säga
att det pågår en hel del aktivitet på just det här fältet.

Jag vill hålla med frågeställaren om att turismen numera är en god näring
för Sverige, och det hänger inte minst samman med devalveringen, som givit
den svenska turistnäringen påtagligt förbättrade förutsättningar.

Anf. 33 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Regeringen har gjort en satsning för att bereda arbete åt
50 000 fler människor i år än tidigare. Det må vara riktigt, men faktum
kvarstår att vi nu har 20 000 fler arbetslösa än för ett år sedan. Det är alltså
angeläget att man försöker att ta fasta på alla de möjligheter som finns att
skaffa nya jobb. Det finns ingen anledning att slå sig till ro förrän man har fått
bort arbetslösheten, så att det inte längre är någon som är arbetslös.

Sedan är det på det sättet att det inte finns turism bara i Norrland utan i
hela vårt land. Inte minst i Kalmar län är arbetslösheten i dag mycket hög,
särskilt bland ungdomen. Det hade funnits anledning att snabbt vidta
åtgärder för att möta den kommande turistsäsongen. Men det lyckas man
alltså inte med nu.

Jag vill också erinra om att turistrådet när det gäller de åtgärdsförslag som
presenterades för regeringen i november hade räknat med att man med
måttfulla insatser skulle kunna skaffa mellan 2 000 och 3 000 nya jobb under
en femårsperiod. Här finns alltså ytterligare anledning för regeringen att
handla.

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Får jag också säga att jag tror att det i och för sig finns
utrymme även för lokala initiativ utan att regeringen behöver blanda sig i. Vi
har ju ett ganska decentraliserat beslutsfattande inom arbetsmarknadsver-
ket, där länsarbetsnämnderna själva har stora möjligheter att gå in och agera.
Det kan de naturligtvis göra även i det här fallet.

Får jag sedan säga att jag håller helt med om att det inte finns någon
anledning att slå sig till ro så länge vi har en arbetslöshet av den nuvarande
omfattningen. Det är också inriktningen i regeringens politik. Arbetslöshe-
ten enligt den senaste arbetslöshetsräkningen är hög, högre än förra året.
Januarisiffrorna var lägre än förra året. De allra högsta siffrorna någon gång
under efterkrigstiden redovisades under den borgerliga regeringens sista
månader.

Allmänt om turistnäringen vill jag säga att ingen kan väl bestrida att en
mera effektiv åtgärd för att stödja den industrin än den devalvering som
genomfördes av den socialdemokratiska regeringen knappast kunde ha
kommit i fråga.

Anf. 35 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag noterar den uppmärksamhet som arbetsmarknadsministern ändå fäster vid sysselsättningen inom turistsektorn. Jag noterar också att vi är ense om att vi har en alldeles för hög arbetslöshet i det här landet. Jag hoppas att vi kan vidta fler åtgärder på detta område för att bereda allt fler arbetslösa ungdomar arbete, och också för att öka turistandet i vårt eget land och därmed förbättra bytesbalansen. Tack för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Meddelande om svar på interpellation 1982/83:85

Anf. 36 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag ber att få meddela att jag kommit överens med Ulla Tillander om att fredagen den 8 april besvara hennes interpellation om underlättande av vårdnad av barn i det egna hemmet.

14 § Svar på fråga 1982/83:331 om remissbehandling av bilstödskommitténs betänkande

Anf. 37 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Gunhild Bolander har frågat mig, om regeringen avser att låta bilstödskommitténs betänkande bli föremål för sedvanlig remissbehandling.

Mitt svar är att bilstödskommitténs betänkande (SOU 1982:44) Nytt bilstöd till handikappade är remitterat.

Anf. 38 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialminister Sten Andersson för svaret.

Bilen är för både handikappade och icke-handikappade ett viktigt hjälpmedel för persontransporter. Den färdtjänst som i dag finns har ofta sådana begränsningar att egen bil för många handikappade ger bättre möjlighet att delta i samhället och leva som alla andra.

Att det nuvarande bilstödet är ofullständigt till sin utformning och fullt av brister förstår man bäst när man ser på reglerna för hur man får del av bilstöd i dag.

För att över huvud taget få någon form av bidrag eller befrielse från vägskatt och accis måste man studera eller ha förvärvsarbete, och då ett heltidsarbete.

Det högsta bidraget – 30 000 kr. – erhålls vid en inkomst som inte överstiger 34 000 kr. För varje inkomstökning med 4 000 kr. reduceras bidraget med 6 000 kr. för att då inkomsten uppgår till 50 000 kr. helt upphöra. Man kan fråga sig: Vilket heltidsarbete betalas i dag så dåligt?

Nr 104

Tisdagen den
22 mars 1983

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om remissbehandling
av bilstöds-
kommitténs betän-
kande*

För den som inte har arbete finns det bara ett s. k. mopedbidrag, som f. n. är 6 500 kr., och detta kan erhållas vart femte år.

Är man studerande och saknar inkomster erhåller man fullt bidrag, dvs. 30 000 kr. För driften saknas ofta pengar helt, vilket innebär att de personer det gäller i stället åker färdtjänst så mycket det går. Enligt beräkningar blir det minst tio gånger dyrare.

Den här problematiken har varit föremål för utredningsarbete i bilstöds-kommittén, som redovisat sitt resultat i betänkandet SOU 1982:44. Detta lades fram i augusti förra året och innehåller förslag om ett enhetligt och samordnat system för att stödja handikappade när det gäller deras behov av egen bil. Man föreslår en rad förbättringar, och från de handikappades sida har man ställt stora förhoppningar på att något skall hända på detta område.

I årets budgetproposition sades inget om hur regeringen tänkt sig att fortsätta arbetet. Där nämndes endast att betänkandet är avlämnat.

Som framgår av svaret här i dag är betänkandet helt nyligen utsänt på remiss, och då kan jag förklara mig nöjd med upplysningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1982/83:319 om den framtida kabel-TV-verksamheten

Anf. 39 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Anders Björck har ställt tre frågor till mig om den framtida kabel-TV-verksamheten.

1. Har regeringen givit televerket några direktiv angående den framtida kabel-TV-utbyggnaden?

2. Om inte, anser regeringen att televerket skall avvakta massmediekommitténs förslag?

3. Anser regeringen att större investeringar på kabel-TV-området bör behandlas av regering och riksdag?

Svaret på den första frågan är nej.

Massmediekommittén skall enligt sina direktiv bl. a. behandla ansvarsfördelningen vid utbyggnad av kabelnät för TV-distribution. En utbyggnad av kabel-TV-nät i större skala bör därför inte ske förrän kommittén har lämnat sina förslag. Därefter är det givetvis en uppgift för regering och riksdag att avgöra frågan om televerkets framtida investeringar på kabel-TV-området.

Anf. 40 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Det är riktigt att kabeltelevisionens framtid just nu utreds av massmediekommittén, och det är naturligtvis viktigt att den ges tillfälle att förutsättningslöst diskutera vem som skall bygga det nät som vi vet kommer och vilka

som får tillgång till det.

Som jag sade i min fråga är det samtidigt känt att televerket har stora planer på området och strävar efter att få ett monopol eller åtminstone en dominerande ställning på området.

Nu säger kommunikationsministern i svaret på min första fråga att det inte finns några direktiv till televerket angående den framtida kabel-TV-utbyggnaden. Men jag tror inte att herr kommunikationsministern riktigt har kontroll över sitt televerk.

Om man läser det senaste numret av televerkets kundtidning, Telejournalen, mars 1983, finner man följande om kabel-TV under rubriken Utbyggnadsplaner:

”Televerket räknar med att under perioden 1985–90 bygga kabel-TV-nät i alla orter med minst 4 000 invånare, vilket betyder 250 orter med sammanlagt ca 2,3 miljoner hushåll. Vi tänker i första hand svara för ortsnäten.”

Herr talman! Jag kan inte förstå annat än att televerket tänker göra precis som det vill, alldeles oberoende av vad regeringen och kommunikationsministern säger. Det är i och för sig ingen nyhet – det har hänt förut – men den här gången är man fräck nog att dessutom också redovisa det. Jag vill, eftersom jag tycker att en utredning som massmediekommittén bör få göra ett förutsättningslöst arbete – det handlar ju om mycket stora pengar om televerkets utbyggnadsplaner skall följas – ställa en direkt fråga till kommunikationsministern: Anser kommunikationsministern att de utbyggnadsplaner som televerket skisserar i sin tidning Telejournalen har regeringens godkännande?

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 41 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag instämmer med Anders Björck i att man bör precisera televerkets och andra intressenters roller på det här området. Det är också, som jag sagt i mitt svar, massmediekommitténs uppgift att göra det. Jag tror mig dessutom veta att televerket är berett att ge kommittén all den information och allt det biträde som behövs.

När det gäller försöksverksamheten är det Lund och Skarpnäck som berörs. Jag vill närmast se det som ett utvecklingsprojekt, bland flera andra som televerket driver i vad gäller användning av telekommunikationer för olika ändamål. Televerket skall ju svara för att samhällets och enskildas behov av telekommunikationer tillgodoses. För att verket skall kunna göra det krävs att verket liksom hittills varit fallet, ligger långt framme när det gäller användning av modern teknik.

I den första etappen av Lundaförsöket kommer 3 000–4 000 hushåll att kunna få möjlighet att ansluta sig till nätet. Utbyggnaden av nätet i Lund skall, enligt vad televerket uppger, i år komma att kosta 4 milj. kr. Detta är utvecklingspengar, som inte belastar televerkets investeringsanslag.

Jag vill än en gång framhålla, att om det blir aktuellt med större

---

*Om den framtida
kabel-TV-verk-
samheten*

investeringsprogram, skall regering och riksdag ta ställning till hur investeringarna i fråga skall finansieras.

Anf. 42 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Det är helt riktigt att televerket är berett att ge massmediekommittén all tänkbar information. Den tekniske expert som kommitténs ledning har knutit till utredningen råkar komma från televerket, så att televerkets möjlighet att utöva påverkan skall bli så stor som möjligt. Vad annat kunde man vänta sig på det här området?

Det utvecklingsprojekt i Lund som kommunikationsministern talar om är dock en sak för sig. Det är naturligtvis bra att televerket är på bettet i dessa frågor, och kanske kostar detta projekt bara 4 milj. kr. Men de utbyggnadsplaner som televerket ganska utförligt berör i sin egen tidning kostar inte bara 4 milj. kr., utan i det sammanhanget räcker det inte med 4 miljarder kronor. Här svävar televerket inte på målet, utan säger helt klart hur många orter som skall beröras och hur många hushåll man tänker nå. Detta kan man rimligtvis, herr kommunikationsminister, inte kalla ett utvecklingsprojekt. Det är nog faktiskt fråga om litet mera än så.

Jag måste därför upprepa min fråga, som är viktig för massmediekommitténs fortsatta arbete och även för att andra intressenter i detta sammanhang skall veta vad som gäller. Den är helt enkelt: Anser kommunikationsministern att de utbyggnadsplaner som televerket presenterar i Telejournalen är något som televerket kan fortsätta att inrikta sig på utan att regering och riksdag får säga sitt?

Anf. 43 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag har redan i mitt svar sagt att det, om det blir fråga om större investeringar på det här området, är regeringens och riksdagens sak att ta ställning till dessa. Det svaret tycker jag är gott nog i detta avseende.

Anf. 44 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Ditt tal skall vara ja, ja eller nej, nej, står det i Skriften. Jag förstår nu att herr kommunikationsministern försöker säga – om jag har tolkat honom rätt – att televerket inte får göra det som verket har skrivit om i sin egen tidsning. Men han vill inte, eftersom det är ett honom underställt verk, använda så brutala ord som att det får man inte göra.

Jag får väl göra den här tolkningen, för herr kommunikationsministern tycks ju inte vara beredd att säga det som jag tycker är självklart, nämligen att ett statligt verk inte utan regeringens eller riksdagens samtycke kan göra investeringar – eller planera för investeringar – som kostar åtskilliga miljarder kronor. Det vore fullkomligt orimligt. Det är möjligt att televerket skall göra den här typen av stora investeringar i framtiden; det får vi ta ställning till då. Men eftersom herr kommunikationsministern är litet oklar, så får han nog ursäkta om jag försöker göra den här mycket välvilliga tolkningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1982/83:320 om tillgången till snabba tågförbindelser

Nr 104

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Om tillgången till
snabba tågför-
bindelser*

Anf. 45 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Kerstin Ekman har, med hänvisning till att statens järnvägar infört särskilda affärsresetåg mellan Stockholm och Göteborg för förstaklassresenärer, frågat mig om jag avser att också låta människor som åker i andra klass få tillgång till snabba tågförbindelser.

Jag tycker det är viktigt att järnvägen utvecklas till ett bra färdmedel för oss alla. För att få fler resenärer prövar också SJ nu att ytterligare utveckla trafiken efter resenärernas speciella önskemål. Affärsresetåget som Kerstin Ekman åberopar, med bl. a. konferensutrymme och telefonservice, är ett exempel på anpassning till sådana önskemål. Ett annat exempel är särskilda lågpriståg med extra billiga biljetter.

Regeringens satsning på investeringar i kommunikationsområdet gör också att SJ kan göra tågtrafiken både snabbare, bekvämare och säkrare. Detta innebär förbättringar för alla SJ-kunder, vilket bör vara ett grundläggande mål.

Anf. 46 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Införandet av den nya s. k. cityexpressen mellan Göteborg och Stockholm har inneburit en försämring vad gäller snabbheten för de flesta resenärer. Det är förvånande att inte kommunikationsministern kommenterar det förhållandet.

Det finns i min fråga ingen kritik mot SJ:s försök att möta krav från de resande. Det är bra om man genom införande av service på tågen underlättar för de resande som behöver utnyttja restiden för sitt arbete, som det gäller i det här fallet.

Vad jag däremot protesterar mot är att förbättringarna för vissa resande går ut över det stora flertalet resenärer.

Den s. k. cityexpressen har inte satts in som en ny förbindelse mellan Göteborg och Stockholm. Man har i stället vissa dagar bytt ut den snabbförbindelse alla resande kunde utnyttja mot tåg med endast förstaklassvagnar. Till detta läggs en extra avgift på 75 kr.

Det får inte vara så att möjligheten att färdas på snabbaste sätt skall vara förbehållen dem som kan betala en högre avgift. Det kan inte heller vara så att den kategori som utnyttjar cityexpressen är de enda resenärer som är beroende av att färdas snabbt. Skall SJ leva upp till ambitionen att vara hela folkets järnväg, bör man nog tänka om. Reagerar inte kommunikationsministern mot att bl. a. studerande är hänvisade till andra tåg?

Anf. 47 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Enligt de ramar som riksdagen fastställt för statens järnvägar är det SJ själva som fattar beslut i tidtabellsfrågor. Då tycker jag nog att det vore fel om man här i riksdagen skulle diskutera enskilda tidtabellsförändringar.

Tisdagen den
22 mars 1983

Om fortsatt verksamhet vid SJ-verkstaden i Bollnäs

Men låt mig säga att det nya affärsresetåget mellan Göteborg och Stockholm ersätter ett tåg som tidigare gått utöver den vanliga tidtabellen, vilken innebär ett tåg i timmen. Det tidigare tåget var redan inriktat på affärsresenärer med avgång tidigt på morgonen resp. tidigt på kvällen.

Detta betyder att det är ett mycket begränsat antal resenärer i andra klass som nu kan få en halvtimmes förlängning av restiden.

I och för sig kan, Kerstin Ekman, också jag instämma i att det är tråkigt att ens några få skall få det sämre. Men nu är det så att spårkapaciteten i Stockholmsområdet i dag är så pass ansträngd att det vissa tider inte går att sätta in fler tåg utan att samtidigt ta bort några. Detta är det egentliga förhållandet.

Som jag sade tidigare är vi överens om att tanken med cityexpresståget är att pröva förbättrad tågservice med en viss prishöjning. Från SJ:s sida hoppas man kunna locka till sig fler resenärer och förbättra sitt ekonomiska resultat.

Låt oss avvakta utvärderingen av försöket, och låt sedan SJ ta ställning till på vilket sätt man skall klara ut den här situationen!

Anf. 48 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Det är ju så, herr kommunikationsminister, att den snabba förbindelsen mellan Göteborg och Stockholm måndag-torsdag som fanns är utbytt mot cityexpressen. Jag tycker att man kan acceptera att betala mera för att få service ombord på ett tåg. Däremot har jag svårt att förstå att man skall behöva betala mera för att få åka snabbt.

Jag förstår att vi inte skall diskutera de enskilda delarna i hur SJ sköter sin pris- och persontågspolitik, men det vore ändå bra om vi kan få klarlagt att det inte är snabbheten som skall kosta pengar.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1982/83:329 om fortsatt verksamhet vid SJ-verkstaden i Bollnäs

Anf. 49 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Gunnel Jonäng har frågat mig om jag vill medverka till att SJ-verkstaden i Bollnäs får fortsätta sin verksamhet och om jag vill medverka till att SJ:s utredning om Bollnäsverkstaden delges allmänheten.

Det utredningsarbete inom SJ som Gunnel Jonäng åberopar är nu i det närmaste avslutat. De lokala fackliga organisationerna har beretts tillfälle att yttra sig över utredningsgruppens förslag. När detta skett kommer den samlade utredningen, som blir offentlig, att presenteras för SJ-ledningen, som har att besluta om vilka åtgärder som skall vidtas. I det sammanhanget kommer SJ också att ta kontakt med kommunen för en ingående och ömsesidig information.

Anf. 50 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Det var ju inte så mycket till svar – det finns inget i svaret som jag inte redan känner till.

Det börjar nu bli hög tid att SJ skall fatta beslut om verkstäderna. Därför vill jag fråga: Kommer utredningen att offentliggöras före eller efter SJ:s beslut? Det är en viktig principfråga.

Jag tycker inte att SJ:s informationspolicy är tillfredsställande när det gäller denna fråga. Frågan om SJ-verkstaden i Bollnäs och sysselsättningen där är en viktig fråga för Bollnäs kommun; kommunen har ett ansvar för sysselsättningen. Att SJ inte ens informerar Bollnäs kommun om en utredning som rör förhållandena i kommunen är mycket märkligt. Jag tycker att man inte kan acceptera en sådan policy. Vi måste ha en öppen och konstruktiv debatt i vårt land.

Om själva sakfrågan säger kommunikationsministern ingenting.

SJ-verkstaden i Bollnäs har ju, som jag sade, stor betydelse för sysselsättningen i kommunen. Det är en verkstad med anrika traditioner. Hela Bollnäs tätort växte en gång fram just i samband med SJ:s expansion och framdragningen av norra stambanan.

Nu har SJ i oktober i fjol lagt fram utredningen om verkstäderna, och enligt denna utredning skulle verksamheten i Bollnäs successivt avvecklas under drygt tio år. Underhållet av banmaskinerna tänker man flytta till Åmål. Därmed skulle ett sjuttiotal arbetstillfällen försvinna.

Jag vill erinra om vad trafikutskottet sade i sitt betänkande 1980/81:19. Utskottet förutsatte då att "även arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter i vederbörlig mån beaktas" vid anpassningen av verkstadsrörelsens omfattning. Vidare utgick utskottet från att "den yrkeskunskap som nu finns vid verkstäderna tillvaratas".

Man kan, om det nu skulle bli en successiv nedläggning, fråga sig med vilken rätt SJ sätter sig över riksdagens uttalande. SJ kan inte helt nonchalera de arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter som riksdagen har framfört. Det är inte troligt att SJ ens har förhört sig om det aktuella arbetsmarknadsläget, varken hos länsstyrelsen i Gävleborgs län eller hos Bollnäs kommun. Om man hade gjort det hade man fått veta att Gävleborgs län tillhör de hårdast drabbade länen i landet när det gäller arbetslöshet. Då skulle man ha insett att man från ett sådant län inte flyttar någonting. Skall något flyttas, skall det flyttas *till* länet.

Anf. 51 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Det skall självfallet vara ett öppet informationsutbyte mellan statliga affärsverk och kommuner. Också Gunnel Jonäng vet att SJ:s generaldirektör, i ett mycket tidigt skede, tillskrev Bollnäs kommun och anmälde att SJ vill ha ett ingående och ömsidigt informationsutbyte med kommunen så fort utredningen är klar och SJ har hunnit studera dess förslag.

Det är, Gunnel Jonäng, SJ:s skyldighet att utforma sin verkstadsorganisation på bästa företagsekonomiska sätt. Om statsmakterna av samhälls-

ekonomiska skäl – eller av regionalpolitiska skäl, som Gunnel Jonäng här åberopar – skulle lägga restriktioner på SJ:s företagsekonomiska handlande, t. ex. genom att stoppa en verkstadsrationalisering, skall staten enligt 1979 års trafikpolitiska beslut och 1980 års strukturplan för SJ ge SJ särskild ersättning för detta.

Med hänsyn till att det ännu inte föreligger någon färdig utredning eller något beslut från SJ:s sida, är det föga meningsfullt att nu diskutera denna fråga vidare.

Anf. 52 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Utredningen lades fram i oktober 1982 och redovisades då i någon mån i lokaltidningarna. Jag kan inte komma ifrån att det är mycket märkvärdigt att kommunen under den långa tid som har gått sedan dess inte har fått någon möjlighet att diskutera frågan.

Det är klart att företagsekonomiska synpunkter måste anläggas, men det är lika självklart att man måste fästa stor vikt vid vad riksdagen har uttalat med anledning av trafikutskottets betänkande.

Under den nuvarande socialdemokratiska regeringen växer arbetslösheten i vårt land hastigt. Vi hade i februari i år 20 000 fler arbetslösa än i februari i fjol. Borde inte regeringen ingripa och se till att sysselsättningen bevaras där det finns möjligheter till detta och där det kan ske på ett rationellt sätt? De arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkterna måste enligt min mening också vägas in i bilden, såsom trafikutskottet påpekat.

Anf. 53 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! I dag finns det, Gunnel Jonäng, inget som helst beslut. Vi vet båda två att SJ kommer att ta denna kontakt med Bollnäs kommun och att de fackliga organisationerna, sedan utredningen lades fram, har fått ge sin syn på saken. Jag kan bara hänvisa till det svar som jag har gett – när SJ har fått fram utredningsmaterialet, kommer SJ att ha dessa överläggningar med kommunen.

Om vi skulle ta regionalpolitiska hänsyn och ålägga SJ speciell skyldighet i det avseendet, hoppas jag att det skall finnas stöd för den utbetalning av extra pengar som då måste ske för att SJ skall kunna klara sin verksamhet – SJ har dock ålagt vissa skyldigheter i sin verksamhet.

Anf. 54 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Det är riktigt, som kommunikationsministern säger, att det ännu inte finns något beslut. Men den intressanta, principiella frågan är ju: Kommer SJ att fatta beslut på grundval av den utredning man har gjort, innan man tar kontakt med kommunerna och vederbörande? Eller hur kommer detta att gå till? Det är självfallet bra och riktigt att de fackliga organisationerna i första hand får tillfälle att ta ställning till denna utredning – det är inte mer än vad som är rimligt. Men när det sedan gäller pengar är det ändå så, att om man skall flytta en verksamhet till något annat ställe i detta

land så krävs det investeringar, och det måste man också ta hänsyn till när man bedömer verkstadsrörelsen i Bollnäs.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1982/83:334 om järnvägstrafik kontra landsvägs- trafik

Anf. 55 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Med hänvisning till vissa uppgifter om tågtrafiken mellan Linköping och Västervik har Börje Stensson frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att järnvägstrafiken inte skall diskrimineras i förhållande till landsvägstrafiken.

Enligt riksdagens trafikpolitiska beslut år 1979 skall alternativa transportmöjligheter undersökas vid vissa trafiksvaga järnvägslinjer med övervägande lokal och regional persontrafik. Transportrådet och de regionala trafikhuvudmännen har nyckelrollen i dessa undersökningar. Huvudmannen har att ta ställning till om han önskar satsa på en fortsatt persontrafik på järnväg eller om han vill ombesörja trafiken genom utbyggd busstrafik. I det senare fallet får huvudmannen ett årligt bidrag från staten som under de fem första åren motsvarar järnvägstrafikens särkostnader med avdrag för särintäkterna, beräknade enligt senaste separatredevisning.

Om huvudmannen däremot vill ha kvar persontrafiken på tåg, får han vara beredd att betala för trafikens särkostnader, ökade med ett skäligt bidrag för linjens andel av för SJ gemensamma kostnader. I så fall kommer staten – enligt förslag i budgetpropositionen – att ta på sig kostnader för infrastrukturen, vilket reducerar huvudmannens ekonomiska åtaganden. Det är enligt min mening angeläget att huvudmannen får ett samlat grepp om all lokal och regional persontrafik inom sitt område, vare sig den går med tåg eller buss.

Jag har här svarat rent generellt och har ingen anledning att närmare kommentera de siffror för enskilda linjer som möjligen diskuteras på det regionala planet. När det gäller linjen Linköping–Västervik arbetar f. n. transportrådet och huvudmännen med olika alternativ för den framtida trafikeringen i enlighet med riktlinjerna i det trafikpolitiska beslutet.

Anf. 56 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag får tacka kommunikationsminister Curt Boström för svaret på min fråga. Det vore fel att säga att jag är nöjd med det svar som lämnats.

Bakgrunden till min fråga är att transportrådet i sin skrivelse till trafikhuvudmännen i Östergötlands och Kalmar län angående bandelen Bjärka-Säby–Västervik ger intryck av att man med lock och pock från statens och myndighetens sida vill få accept på att lägga ner persontrafiken på linjen i fråga. Innehållet i skrivelsen har gett anledning till en intensiv pressdebatt

Nr 104

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Om järnvägstrafik
kontra landsvägs-
trafik*

Tisdagen den
22 mars 1983

*Om järnvägstrafik
kontra landsvägs-
trafik*

och reaktioner från allmänhetens sida liksom från den mycket livaktiga Föreningen Rädda järnvägen öst i Linköping. Aktiviteterna är bra och fullt berättigade.

I 1979 års trafikpolitiska beslut behandlades SJ:s trafiksvaga delar bl. a. så att man indelade dessa i tre kategorier. Bjärka-Säby-Västervik inplacerades då i grupp 3. I riksdagsbeslutet betonades att trafiken på banorna i denna grupp skulle bibehållas på ungefär den nivå som var rådande då riksdagsbeslutet fattades.

Jag har tillsammans med förre riksdagsledamoten Eric Rejdnell under tidigare år motionerat om att banan i fråga borde in i riksnätet, med hänsyn till att bansträckans upptagningsområde har Linköping som regional huvudort. Motioner i samma ärende har väckts även under årets motionstid. Trafikunderlaget ger vid handen att motionsyrkandena är fullt befogade. Vid räkning för något år sedan redovisades i genomsnitt 308 resande per dag under hela veckan. Uppgifter från planeringspersonal tyder på att resandefrekvensen inte har försämrats.

I det läget kommer transportrådets erbjudande om nedläggning av persontrafiken. Får jag fråga kommunikationsministern om han har förståelse för att trafikhuvudmännen kan uppfatta det som erbjudande om nedläggning, när de föreläggs följande besked från transportrådet:

Trafikkostnaderna för den befintliga persontrafiken kan beräknas till ca 6,5 milj. kr. Lägg samkostnaderna till, innebär det att trafikhuvudmännen har att erlægga ett belopp om ca 9–10 milj. kr. för en fortsatt persontrafik på denna bandel – allt per år räknat. Om man däremot väljer att överföra persontrafiken till landsväg, utgår ett statsbidrag, uppräknat till 1982/83 års kostnadsnivå, om ca 8 milj. kr. Detta är ett statsbidrag som utgår till trafikhuvudmännen, om trafiken överförs till landsväg.

Godstrafiken avses vara kvar. Banan skall alltså utnyttjas. Utnyttjandegraden blir ju högre med ett bibehållande av persontrafiken.

Får jag fråga: Anser kommunikationsministern det vara rimligt att lägga på så stora samkostnader som 50 % på länshuvudmännen, vilket man tydligen har gjort när man fått fram summan 9–10 milj. kr. i årskostnad för trafikhuvudmännen i fråga?

Har statsrådet någon synpunkt på trafiksäkerhetsfrågan vid en överföring av genomsnittligt 300 resande per vecka till landsvägstrafik?

Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att länshuvudmännen skall få mera tid för planering och ställningstagande? Länshuvudmännen avkrävs vissa besked redan till den 15 april och ett slutligt ställningstagande till den 1 september 1983. Det beslut de har att fatta i samråd med kommuner och landsting är mycket genomgripande, och det vore därför rimligt att ge dem mera tid.

Anf. 57 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Skulle det vara så, Börje Stensson, att länshuvudmännen anser sig ha för knappt om tid för förhandlingarna och för att ta ställning till frågorna, så vill jag säga att jag finner det självklart att de skall få den tid som

behövs för att ta ställning till denna mycket viktiga fråga om på vilket sätt man skall ordna den framtida kollektivtrafiken. Däremot vill jag inte gärna kommentera de sifferuppgifter som har diskuterats mellan transportrådet och huvudmännen. På departementet har vi anledning att avvakta den framställning från transportrådet som kan bli ett resultat av diskussionerna. När vi får den, kan vi ta del av kostnads- och intäktsuppgifterna, och därmed får vi också möjlighet att avgöra rimligheten i de ekonomiska uppgifterna.

För dagen är detta vad jag har att säga i det här ärendet.

Anf. 58 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag får tacka för beskedet om att tidsfristen kan utsträckas. Det måste enligt min mening vara av ganska stor betydelse för länshuvudmännen.

Jag håller med kommunikationsministern om att kommuner och landsting genom sina länstrafikbolag bör få ta ett ansvar för trafiken inom regionen. Jag har ingen annan uppfattning än kommunikationsministern när det gäller att ansvaret bör decentraliseras i trafikhänseende. Men jag anser att den bansträckning vi diskuterar, som ett exempel på transportrådets verksamhet, borde överföras till riksnätet. Mot bakgrund av de siffror jag nämnde är jag nämligen tveksam till att man här skulle kunna åstadkomma något sparande. Jag vill i det sammanhanget gärna citera ytterligare ett avsnitt ur den skrivelse jag åberopat:

"Det kan förutses att detta statsbidrag överstiger länshuvudmännens kostnader för ersättningstrafiken med buss även om busstrafiken ges en större turtäthet än järnvägstrafiken. Statsbidraget skall enligt riksdagens beslut utgå under minst fem år och skall årligen räknas upp med samma procenttal som den statliga vägmilersättningen till huvudmännen höjs."

Herr talman! Jag ställer mig väldigt tveksam till att man här är ute efter att spara mot bakgrund av det besked man givit länshuvudmännen. Som jag har uppfattat det, och som också länshuvudmännen uppfattar det, tror jag, innebär beskedet att man vill locka huvudmännen att dra ner persontrafiken på järnvägen.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1982/83:141 till justitieutskottet

20 § Föredrogs och hänvisades

Redogörelse

1982/83:21 till utbildningsutskottet

21 § Föredrogs men bordlades åter

Jordbruksutskottets betänkande 1982/83:27

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Meddelande om
interpellation*

22 § Anf. 59 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista upptas näringsutskottets betänkande 25 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

23 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1982/83:97 De förtroendevaldas arbetsförutsättningar i kommuner och landstingskommuner, m. m.

1982/83:124 Beslut fattade av internationella arbetskonferensen vid dess sextioåttonde möte

1982/83:134 Förslag till åtgärder för att åstadkomma snabbare avgöranden i skattebrottmål

24 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1982/83:25 Vissa riksdagsfrågor

1982/83:26 Stöd till dagspressen m. m. (prop. 1982/83:100 delvis)

Skatteutskottets betänkanden

1982/83:28 Anslag för budgetåret 1983/84 till tullverket m. m. (prop. 1982/83:100 delvis)

1982/83:29 Ändring i skatteregisterlagen m. m. (prop. 1982/83:83)

1982/83:30 Införande av lokala samhällsmyndigheter

1982/83:31 Hyreshusavgiften

1982/83:32 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Japan (prop. 1982/83:109)

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:24 Statsbudgeten för budgetåret 1983/84 såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde (prop. 1982/83:100 delvis)

Näringsutskottets betänkanden

1982/83:23 Reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror

1982/83:26 Statens energiverk (prop. 1982/83:100 delvis)

25 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 22 mars

1982/83:97 av *Bo Lundgren* (m) till finansministern om övervägandena att införa en produktionsfaktorsskatt:

Enligt en TT-intervju med finansministern överväger regeringen att redan 1984 införa ytterligare en ny skatt – en allmän produktionsfaktorsskatt.

proms. Avsikten är att den nya skatten skall belasta arbete som kapital.

Redan i en reservation till företagsskatteberedningens slutbetänkande (SOU 1977:86) i november 1977 aktualiserade de socialdemokratiska ledamöterna införandet av en produktionsfaktorsskatt. Syftet med detta var helt klart – skatten skulle anses som ett led i en allmän skattehöjning.

Reservanterna skrev nämligen: "Men däremot vill vi ifrågasätta om man inte vid framtida, rent fiskala höjningar av arbetsgivaravgiften borde överväga att bredda dess underlag så att även andra produktionsfaktorer kommer att belastas."

I samband med skatteuppgörelsen, mellan socialdemokraterna och mittenpartierna nämndes också produktionsfaktorsskatt som en alternativ "finansieringskälla". LO har också uttalat att man anser att proms är en förutsättning för att skatteomläggningen skall fullföljas.

I mars 1979 tillsattes en kommitté med uppgift att utreda olika former av bruttoskatter. Kommittén avlämnade ett delbetänkande (Ds B 1979:3) i september 1979 och sitt slutbetänkande (Ds B 1981:15) två år senare.

I slutbetänkandet redovisades ett förslag till hur en proms skulle utformas om man önskade införa en sådan skatt. Förslaget innebar att den allmänna produktionsfaktorsskatten skulle tas ut genom två skilda förfaranden – ett för skatt på arbetsersättning och ett för skatt på kapitalersättning.

Skatten på arbetsersättningen skulle tas ut i anslutning till arbetsgivaravgifterna med lönesumma och lönebikostnader som principiell grund. Skatten på kapitalersättning skulle tas ut i anslutning till inkomstskatten. Underlaget för denna del av skatten skulle utgöras av räntekostnader och vinst.

Kortfattat skall alltså en proms belasta löner och lönebikostnader, utbetalda räntor samt företagets vinst.

Även de villaägare som har ränteutgifter skall därmed erlägga proms. Den skall enligt förslaget beräknas på den schablonintäkt som skall tas upp till beskattning efter uppräknig med 40 %.

Eftersom proms till stor del motsvarar en arbetsgivaravgift kommer den, i likhet med arbetsgivaravgifterna, i realiteten att försämra näringslivets konkurrenskraft.

Socialdemokratiska debattörer har länge hävdat att höjda arbetsgivaravgifter avräknas vid löneförhandlingar och därför inte leder till ett högre kostnadsläge.

Denna myt har nu avlivats. I fjol presenterade docent Göran Normann en undersökning om de kortsiktiga effekterna vid höjda arbetsgivaravgifter. Resultatet sammanfattades på följande sätt:

"Tesen om fullständig avräkning erhåller alltså inget stöd i undersökningen. I stället får man räkna med att en avgiftshöjning i det närmaste fullständigt driver upp arbetskraftskostnaderna."

Undersökningen avsåg perioden fram till slutet av 1970-talet. Då räknade man fortfarande med ett utrymme för reallöneökningar. I nuvarande ekonomiska läge förefaller möjligheterna till en avräkning av höjda arbetsgivaravgifter eller en proms således ännu mindre.

Redan 1972 var socialdemokraterna faktiskt medvetna om de risker som

*Meddelande om
interpellation*

var förknippade med höjningar av arbetsgivaravgifterna. När man detta år gjorde upp med vpk om finansieringen av inkomstskatteförändringen för 1973 genom en med 2 % höjd arbetsgivaravgift uttalade skatteutskottets socialdemokrater:

”Utskottet är emellertid medvetet om att en höjning av avgiften av den storlek som nu erfordras kan få ogynnsamma verkningar för såväl exportindustrin och handelsbalansen som sysselsättningen och investeringsviljan.”

De risker som enligt socialdemokraterna i skatteutskottet förelåg 1972–1973 måste i ljuset av dagens ekonomiska situation vara ännu större. Då en proms dessutom innebär att också företagets investeringar beskattas blir de negativa verkningarna än större.

Nackdelarna med en allmän produktionsfaktorsskatt har belysts av den tidigare nämnda bruttoskattekommittén. I sitt delbetänkande skrev man:

”I vår analys har vi utgått ifrån att en snabb och fullständig övervältring bakåt av produktionsfaktorsskatterna sker t. ex. genom att de beaktas i avtalsrörelsen. Vi gör detta antagande trots att vi är medvetna om att det är omstritt, eftersom verkningarna i annat fall av en produktionsfaktorsskatt ter sig mycket ogynnsamma; man skulle få en prishöjande skatt utan gränskorrigering.”

I den socialdemokratiska reservationen till företagsskatteberedningens slutbetänkande 1977 argumenterade man på följande sätt mot dem som ansåg att en proms skulle vara negativ för kostnadsläge och investeringsvilja:

”— — vår avsikt med den föreslagna produktionsfaktorsskatten är att den skall sättas in i ett mera normalt konjunkturläge än det vi upplever i dag. Vi utgår ifrån att den situation vi upplever i dag är övergående och att vi vid början av 1980-talet — kanske redan tidigare — kommer att ha återgått till mera normala ekonomiska förhållanden.”

De förutsättningar som de socialdemokratiska reservanterna då ansåg borde föreligga för att införa en proms kan sannernligen inte sägas föreligga i dag. Vår ekonomiska situation kräver att kostnadsläget inte försämras och att investeringsviljan ökar.

För vissa speciella kategorier av företag kommer en proms att slå särskilt hårt. Det gäller i synnerhet skuldsatta, nystartade företag. Bland de företagare det gäller finns bl. a. många yngre jordbrukare.

En ny skatt komplicerar det redan komplicerade skattesystemet ytterligare. Det gäller framför allt produktionsfaktorsskatten, om vilken bruttoskattekommittén säger:

”Det ligger i sakens natur att den allmänna produktionsfaktorskatten måste bli mer komplicerad både för skattskyldiga och myndigheter än var och en av de båda tidigare skatteformerna.”

De skatteformer som äsyftas är mervärdeskatten och arbetsgivaravgifterna.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till finansministern:

1. Är det enligt finansministern förenligt med Sveriges ekonomiska läge

att införa en allmän produktionsfaktorsskatt?

2. Är det över huvud taget rimligt att införa en ny skattereform som särskilt belastar investeringar?

3. Avser regeringen att låta remissbehandla ett eventuellt förslag om införande av produktionsfaktorsskatt innan det föreläggs riksdagen?

Nr 104

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Meddelande om
frågor*

26 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 21 mars

1982/83:361 av *Paul Lestander* (vpk) till finansministern om indelningen i kronofogdedistrikt:

I proposition 1982/83:100 behandlades bl. a. kronofogdemyndighetens organisation. Finansministern stöder där riksskatteverkets förslag om sammanläggning av distrikt, indragning av vissa distrikts lokala arbetsgrupper etc.

För Norrbottens del kan detta innebära en koncentration till Luleå. I exempelvis Gällivare kronofogdedistrikt finns f. n. 14 tjänster.

Mot bakgrund av det anförda vill jag till finansministern ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att vidta åtgärder som innebär att omorganisationen av kronofogdemyndigheterna inte medför ytterligare sysselsättningsminskning i vissa av arbetslöshet hårt drabbade bygder?

1982/83:362 av *Per Unckel* (m) till utbildningsministern om betygens värde som urvalsinstrument:

I Dagens Eko den 15 mars hävdade utbildningsministern att "viktigast är att hitta ett nytt intagningsystem som kan ersätta betygen". Betygen har spelat ut sin roll, hävdade statsrådet, när nästan alla sökande måste ha över 4,0 i genomsnitt för att komma in på någon linje.

Det av utbildningsministern påtalade missförhållandet att maximibetyg ibland krävs för att få tillträde till vissa utbildningar har självklart inte förorsakats av betygen som sådana utan av ett i grunden felaktigt antagningsförfarande. Kvoteringskineseriet har urholkat betygen. Ålder och arbetslivserfarenhet har dessutom betraktats som lika mycket värt som de kunskaper betygen mäter.

Den översyn av antagningssystemet som regeringen i höstas aviserade hälsades av många med tillfredsställelse. Den av statsrådet nu tillkännagivna inriktningen ger emellertid anledning till allvarliga farhågor. I stället för att höja betygens meritvärde förefaller regeringen nu vilja höja meritvärdet av arbetslivserfarenhet. I stället för att avveckla kvoteringsystemet förefaller regeringen nu vilja avveckla betygen.

Tisdagen den
22 mars 1983

Meddelande om
frågor

Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern:

Skall uttalandena i Dagens Eko tolkas så, att inriktningen av den pågående översynen av antagningssystemet är att minska betygens värde som urvalsinstrument?

1982/83:363 av *Filip Fridolfsson* (m) till finansministern om skattepliktiga förmåner:

Enligt uppgifter i pressen har riksskatteverket intensifierat sitt arbete på att beskatta enskildas förmåner som tidigare varit skattefria. Ett exempel på en sådan förmån är fritt kaffe på arbetet.

Anser statsrådet att fritt kaffe på arbetet är en skattepliktig förmån för den enskilde?

den 22 mars

1982/83:364 av *Bertil Jonasson* (c) till finansministern om reglerna för debitering av preliminär B-skatt:

Sedan den 1 januari i år gäller nya regler beträffande debiteringen av preliminär B-skatt. Det nya är att den preliminära B-skatten skall debiteras med 120 % av den skatt som debiterats på föregående års slutskattsedel, i stället för som tidigare med samma belopp som ifrågasvarande slutskatt. Den som är skyldig att betala B-skatt har enligt 17 § 2 mom. samt 18 § uppbördslagen möjlighet att avge preliminär självdeklaration fram till den 1 december året näst före inkomståret. Därefter finns det vissa möjligheter att begära jämkning av en för högt debiterad B-skatt. Beslutet om B-skatten fattade riksdagen den 17 december, således efter det att tiden för inlämnande av preliminär självdeklaration gått ut. Jag vill mot bakgrund av det anförda ställa följande frågor till finansministern:

1. Anser finansministern att handläggningen av denna fråga står i full överensstämmelse med regeringsformens (RF 2 kap. 10 § andra stycket) förbud mot retroaktiv skattelagstiftning?

2. Är regeringen beredd att vidta åtgärder för att informera om de möjligheter som fortfarande finns att korrigera för högt debiterad B-skatt?

1982/83:365 av *Bengt Kindbom* (c) till socialministern om kostersättningsmedel till ungdomar med multipla födoämnesallergier:

Barn under 16 år med uttalade födoämnesallergiska sjukdomar får kostersättningsmedel utskrivna på recept.

Ungdomar över 16 år har ej denna möjlighet. Ersättningsmedlen är mycket kostsamma och detta kan för den sjuke medföra betydande ekonomiska svårigheter.

De få ungdomar som efter 16 år har dessa kvalificerade sjukdomar behöver under sina sista pubertetsår ett rejält tillskott av viktiga ämnen och kalorier. Preparatens kostnad får då ej utgöra hinder.

Med anledning härav vill jag fråga statsrådet om statsrådet är beredd att underlätta för dessa drabbade ungdomar genom att medverka till att

1. åldersgränsen för att erhålla denna kostersättning flyttas från 16 till 18 år eller

2. kostersättningsmedel kommer in under läkemedelsförordningen och utskrivs till personer över 16 år efter kvalificerad diagnostisering?

1982/83:366 av *Bengt-Ola Rytter* (s) till statsrådet Birgitta Dahl om upp-
rustning av äldre kraftverk:

I en hel del av våra äldre kraftverk utvinns ej maximal mängd elström på grund av att anläggningarna är gamla och ineffektiva. Avsevärda sysselsättnings effekter skulle kunna uppnås om dessa anläggningar åtgärdas.

Tänker energiministern ta några initiativ för att uppnå det dubbla syftet att producera energi och skapa arbete?

27 § Kammaren åtskildes kl. 16.35.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 104

Tisdagen den
22 mars 1983

---

*Meddelande om
frågor*